

Biblioteka „Kalendar”

knjiga 105

Copyright © 2021 Petar Milošević
Copyright © 2021 za Srbiju, AGORA
Copyright © 2021 za Mađarsku, Zadužbina Jakova Ignjatovića

Ova publikacija se u celini ili delovima ne sme umnožavati,
preštapavati ili prenositi u bilo kojoj formi ili bilo
kojim sredstvom bez dozvole autora ili izdavača, niti može
biti na bilo koji način ili bilo kojim drugim
sredstvima distribuirana ili umnožavana bez odobrenja
izdavača. Sva prava za objavljivanje ove knjige zadržava autor i
izdavač po odredbama zakona o autorskim pravima.

PETAR MILOŠEVIĆ

TRIK-ROMAN



UVOD

REČ

„Reč je kao strela: pogodi ili promaši cilj”, citiram mudru izreku Mohikanaca.

Bio sam član pionirske čete „Mohikanci” u osnovnoj školi.

Sedim u naučnoj pozi na balkonu svoje kule od slonovače i do-
terujem svoju studiju o trik-romanu. „Trik-romanom nazivam ona
dela čiji autor tobožnjim pronađenim rukopisom ili drugim pripo-
vedačkim postupcima (trikovima) stvara iluziju...” itd. To ću pro-
čitati u Beogradu na međunarodnom naučnom skupu o pravcima
savremene proze. Smislio sam složenicu „trik-roman”, pa idem da je
predstavim.

S moga balkona puca pogled na istočnu granicu Rimske imperije
s ruševinama drevnog Akvinkuma u severnom delu Starog Budima.
Iznad sivih četvorospratnica boje suvog peska lebde čaršavi nebeske
plaveti, a na kraju ravnih ulica nalik na hodnike vise kao šarena plat-
na živopisni fragmenti budimskih planina. Sunce sija s druge strane,
iz pravca reke, koju osećam u grudima, iako se ona odavde ne može
videti.

Pri svakom mom pokretu diskretno pucketa pletena naslonjača
zakrpljena žicom i pokrivena ćebetom. Na staromodnoj hoklici po-
reklom iz moje rodne kuće u Kalazu, stoji čajna šoljica od porcela-
na; potrošni materijal, u kredencu imam servis sa ukrasom u obliku
ruže, na jednoj šoljici crvene, na drugoj plave. Animus i anima. Osoj
i prisoj. Jin i jang. Lijo ili tako.

Tokom čitanja lovim greške crvenim flomasterom, pa kad negde
zaškripi diskurs, leti idiotska rečenica na smetište!

Nažalost, moja ishitrenost katkad dovodi do razaranja smisla.

– Juče sam imao ovde neku sasvim dotupavnu rečenicu!

Plavom hemijskom olovkom vraćam izbačene delove, usled čega moj tekst sve više izgleda kao apstraktna slika nekog modernog umetnika.

Volim to baktanje, ali sada treba da žurim, sutra putujem u Beograd, a još nisam doneo odluku o ključnoj reči!

Kako da pišem složenicu „trik-roman“? Spojeno ili sa crticom?

U rečnicima prevladavaju primeri sa crticom: spomen-ploča, dizel-lokomotiva...

– Seks-bomba! – dodajem oduševljeno, te vidim da na obližnje balkone istrčavaju komšinice.

Nažalost, eskalaciju situacije sprečava sledeća složenica.

– Trik-paprikaš!

Jurim u kuhinju, zabijam nos u šerpu i uzimam zalogaj, te konstatujem da meso nije mljeckavo kao gnjila kruška, nego deluje sportski, može se gristi aktivno. Dakle tvrdo je. Lukavi mesari uvaljuju golorukom muškarcu ono što iskusne domaćice neće ni da pogledaju. Osim toga, možda nije trebalo da sipam u paprikaš pola boce crnog vina, nego malo sode bikarbone. Od nje paprikaš ne bi dobio ukus špricera, a meso bi postalo mekše.

Posle večere još jednom kontrolišem konačnu verziju odštampanog teksta koji ću sutra poneti među košuljama i čarapama u rancu na znanstveni skup o savremenom romanu.

*

U Beogradu dobijam smeštaj u onom hotelu u kojem sam u mladosti izvršio akustički prodor u slavistiku tako uspešno da je došla policija.

Ušavši u hol, bacam pogled na recepciju. Radi li još stari portir koji je zvao pajkane?

Bio sam polaznik letnjeg seminara za inostrane studente slavistike, a moj hotelski cimer beše student iz Sovjetskog Saveza.

Nažalost, u hotelskim sobama nema čašica za liker. Pili smo klekovaču iz čaša za pranje zuba. Nije dakle naša krivica što smo oko ponoći zapevali. Ja sam interpretirao mađarske čardaše, moj cimer iz Sovjetskog Saveza izvodio je ruske častuške. (Da je klekovača istrajala do svanuća, možda bi došle na red astalske i krevetske pesme.)

Sagledan u istorijskoj perspektivi, naš noćni koncert bio je upriličen pre raspada Jugoslavije gospodina druga Tita. To nas je izvuklo iz belaja. Gospodin drug Tito nije hteo da se s prijateljskim socijalističkim zemljama kao što su Mađarska i Sovjetski Savez pogoršaju odnosi zbog čardaša i častuške; dosta je bilo frke u doba Informbiroa, čemu sad svađa zbog pijanih studenata. Snage bezbednosti naredile su samo toliko da se u hotelskom restoranu ohladi gajba piva, jer se za sutrašnje jutro kod noćnih pevača prognozira visok stepen mamurluka.

Do političke eskalacije nije došlo, pa je naš noćni koncert ušao samo u istoriju slavistike. U tim krugovima, međutim, slučaj zauzima značajno mesto, isto kao delatnost Ćirila i Metodija.

*

Sada je sve drugačije. Nema noćnog koncerta u hotelu. Umesto toga, večeram s prijateljem pesnikom u kafani na dunavskom splavu. Jedemo riblju čorbu i razgovaramo o literaturi.

– Ovde pišem o tebi – pokazujem prijatelju svoju književnoistorijsku monografiju iz koje studenti uče za ispit.

Pesnik čitucka moje razglabanje o njemu i pita me:

– Jesi li mnoge oborio zbog mene?

– Nikog. Studenti kažu da nisi težak.

Posle večere idemo od kafane do kafane, od fajronta do fajronta. Uzalud pokušavam da zbrišem iz „Poslednje šanse” i odem da odspavam bar nekoliko sati.

– Zar si došao u Beograd da džonjaš?

Ostaje mi svega toliko vremena da skoknem do hotela, uzmem papire i odjurim na fakultet.

*

O čemu su mudrovali drugi predavači, nemam pojma. Dremuc-kao sam u nekomotnoj fakultetskoj klupi, sve dok nisam čuo svoje ime. Tada sam izašao za govornicu i pročitao referat, te opet seo u klupu i utonuo u konferencijski dremež.

Najzad pauza za ručak.

Idem u hotel da dremnem do poslepodnevnog nastavka konfe-rencije.

Ali ne lezi vraže! Munjevit naučni uspeh!

Kod fakultetskog lifta zaustavlja me nepoznata koleginica.

– Izvinite – kaže mi učtivo ali energično. – Pišem studiju o izgubljenom romanu Luke Milovanova Georgijevića. Volela bih da upo-trebim vaš maločas prikazani izraz „trik-roman”.

– Drago mi je, ali sada želim što pre u krevet.

Nije uzela kao aluziju. Videla je da sam pospan, neraspoložen čak i za ćaskanje o izrazu „trik-roman”.

To je samo po sebi sumnjivo. Luka Milovanov Georgijević nije pisao romane, bavio se problemima pravopisa, bio je Vukov preteča u reformisanju azbuke. Koji roman, pobogu?

Tonem u san i dolaze nebuloze. Opet sedim u konferencijskoj sali i dremuckajući slušam pesmu filološkog hora: „spava jadnik umoran, sanja neki trik-roman”, potom mašući pronađenim rukopisom dolazi nepoznata koleginica, te putujemo liftom gore-dole u luna parku beogradskog fakulteta.

Budim se, napolju pada mrak. Prespavao sam poslepodnevnu radnu smenu.

Razneće se o meni da sam konferencijski huligan. Pevam zabranjene pesme i spavam dok kolege rintaju.

Izlazim u grad, te sedim za stolom pred „Kolarcem” i gledam šetače u Knez Mihailovoj ulici.

Da li ljudi primećuju da sam inspirisan? Osećam da mi se puši glava. Nešto sam smislio!

Jedan trik-roman.

Na poledini kafanskog računa skiciram koncepciju:

1. trik-roman o trik-romanu

– roman pod naslovom *Trik-roman*, o pisanju (tog istog) *Trik-romana*

2. motivi i lajtmotivi

– pojam trik-romana, primeri

– univerzitetska nastava, naučni i književni život

– moj svakidašnji život u Akvinkumu, plus istorijska prošlost

– veza Akvinkuma sa Kalazom

– u pozadini maglovita priča kao okvir svega

3. trikovi

– struktura: studija i beleške

– stil: manir klasičnog romana sa ugrađenim pripovedačem (ili njegovim maskama)

Toliko zasad. Dotle je trajalo moje prvo nadahnuće. Sve drugo nastajaće spontano iz dana u dan, mislio sam na terasi beogradskog „Kolarca” i zapisao početnu rečenicu: „Reč je kao strela...”

Sadržaj

UVOD	5
Reč	7
STUDIJA	13
Šta je trik-roman?	15
BELEŠKE	21
¹ Mačka ili mačak?	23
² Kupovina s predumišljajem	25
³ Neka svi zamisle sebe kao romanopisca	27
⁴ Na mestima sa opojnom atmosferom	29
⁵ Sudbina poslednje sveske	31
⁶ Poseta čarobnom bregu	34
⁷ Kafa s rumom, hipi torba	39
⁸ Najveći prozni pisac	43
⁹ Književni život u snu	45
¹⁰ Kestenov list u pasulju	47
¹¹ Kip u šetnji, šumski seks	49
¹² Kosmička energija	51
¹³ Jada na konferenciji	56
¹⁴ Istorijska groznica	58
¹⁵ Besmrtna pesma u vosku	60
¹⁶ Kao Guliver u Liliputu	62
¹⁷ Muzičarka iz starog veka	64
¹⁸ Granica, požar, varvari u avliji	68
¹⁹ Karnevalska noć muzeja	70

²⁰ Ustaju samo oni koji padnu.....	72
²¹ Kao članovi tajnog društva.....	75
²² Da opiše svoj život.....	77
²³ Razne mogućnosti oporavka.....	79
²⁴ Rukopis na dnu kotarice.....	81
²⁵ Pre sto godina.....	84
²⁶ Priča o Ružičalu.....	86
²⁷ Kako lete veštice?.....	89
²⁸ Kazivanje devojke s plavim mindušama.....	91
²⁹ U maglovitoj priči.....	92
³⁰ Večna tišina.....	94
³¹ Nebeska harmonija.....	96
³² Sa tavana u bolnički krevet.....	99
³³ Tajanstvena pisma u poštanskom sandučetu.....	105
DODACI.....	107
Pitanja i zadaci.....	109
Ispravka.....	110
O autoru.....	111

Petar Milošević
TRIK-ROMAN

Urednik i recenzent
Nenad Šaponja

Lektura
Snežana Savkić

Korektura
Jelena Maksimović

Plasman
Internet knjižara AGORA
064-648-22-88
prodaja@agoraknjige.rs

Izdavači
AGORA
Zrenjanin, Koče Kolarova 12 A
Agora – izdavaštvo, Novi Sad, Ilirska 16 A
e-mail: ns.agora@gmail.com; www.agoraknjige.rs

Zadužbina Jakova Ignjatovića
Budimpešta, ulica Nadmeze 49.

Za izdavače
Dragoslava Živkov Šaponja
Dragomir Dujmov i Milan Dujmov

Štampa
Sajnos, Novi Sad, Momčila Tapavice 2



CIP – Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

821.163.41(439)-31

МИЛОШЕВИЋ, Петар, 1952–

Trik-roman / Petar Milošević. – 1. izd. – Zrenjanin : Aropa ; Budimpešta : Zadužbina Jakova Ignjatovića, 2021 (Novi Sad : Sajnos). – 114 str. ; 21 cm. – (Biblioteka „Kalendar“; knj. 105)

Tiraž 1000.

ISBN 978-86-6053-313-7 (Agora)

COBISS-ID 31750153

